

Τρώγοντας τα μπιζέλια του Βούτσεκ

Θωμάς Τσαλαπάτης

21/01/2014

_ Μαρία. Είναι ώρα. Πάμε.

Η ζωή παρατηρεί τον Βούτσεκ σαν ζώο ευθυτενές και τρομαγμένο, σαν ελάχιστη ύπαρξη εγκλωβισμένη στο χείλος των πραγμάτων. Ξένος στο σώμα του, ο Βούτσεκ τρέχει τον πυρετό του, σε μια ευθεία από τη βλακεία στην τρέλα, από το εξευτελισμό στο ξέσπασμα.

Ο Βούτσεκ του Γκέοργκ Μπύχνερ άρχισε να γράφεται το 1836 και διακόπηκε ξαφνικά ένα χρόνο αργότερα, με το θάνατο του συγγραφέα στην ηλικία των 23 ετών. Περιγράφεται ως ένα έργο που εμπεριέχει πυρηνικά θεματικές και μοτίβα που θα εμφανιστούν πολύ αργότερα, ως ένα θέατρο που εμπεριέχει το θέατρο του μέλλοντός του.

Ξεκινώντας από το νατουραλισμό και τον εξπρεσιονισμό, περνώντας στο θέατρο του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα, φτάνοντας μέχρι τις μέρες μας: η ταξική διάσταση των ανθρώπινων σχέσεων στο επίπεδο του καθημερινού, η καταπίεση, η εγγραφή της εξουσίας στο σωματικό και το βιολογικό πεδίο, το παράλογο, ακόμα και η –τυχαία– αποσπασματικότητα του κειμένου καθιστούν τον Βούτσεκ ένα έργο καταδικασμένο να μη γερνά. Προκύπτει λοιπόν ως κοινότοπη παγίδα το ενδεχόμενο μιας πρόχειρης και επιφανειακής επικαιροποίησης των κατευθύνσεων και των επιφανειών του, ένα τετριμμένο τώρα θα ήταν αρκετό για να το αφοπλίσει.

Η παράσταση της ομάδας Σημείο Μηδέν καταφέρνει τον Βούτσεκ ακριβώς γιατί κινείται στην αντίθετη κατεύθυνση. Το έργο παρουσιάζεται σε μια επίκαιρη αchronία, τέτοια ώστε να μιλά για το παρόν σέρνοντας πίσω του παρελθόν και μέλλον.

Οι τέσσερις ηθοποιοί ενσαρκώνουν το κυρίαρχο χαρακτηριστικό του ρόλου τους, από την αρχή μέχρι το τέλος της παράστασης, εμπεριέχουν την εξέλιξη και την πλοκή του έργου με την είσοδό τους. Το αποτέλεσμα μοιάζει συντελεσμένο, το μαχαίρι κρέμεται πάνω από τη σκηνή ήδη στο

πρώτο βλέμμα. Σε μια ξύλινη ευθεία, με τους θεατές δεξιά και αριστερά, απλώνεται η ελάχιστη γεωγραφία του στρατιώτη Βούτσεκ. Σε μια στεγνή από φως τελετουργία, οι ηθοποιοί υποδύονται τη χειρονομία που τους συγκροτεί. Τον αισθησιασμό του σώματος, το γέλιο της λαιμοδωρίας, το δάκτυλο της διαταγής, το ολάνοιχτο μάτι της τρέλας. Ο άλλοτε κόσμος του έργου μεταμορφώνεται σε ιδιωτικό κόσμο του πρωταγωνιστή, γεμάτος αιχμές, γεμάτος απειλές. Εγκλωβισμένος ανάμεσα σε σώματα, ο Βούτσεκ πέφτει και πέφτει, τσακίζεται στην κάθε του διάσταση, την ερωτική, τη βιολογική, την κοινωνική και την ταξική. Φτάνει μονίμως στο όριο να ζητήσει, να χτυπήσει να διεκδικήσει, αδυνατεί να εξεγερθεί και τελικά ξεσπά. Και ξεσπά απέναντι στον πιο αδύναμο και απέναντι στον εαυτό του, και το γεγονός ότι δεν αντιπαρατίθεται δεν σταματά την πτώση του, αλλά τη συνεχίζει και την κορυφώνει.

Ο Βούτσεκ είναι ο απατημένος σύντροφος και ο ενταφιασμένος στρατιώτης, ο στόχος της λαιμοδωρίας και η αστοχία της λογικής, το υποκείμενο της τρέλας και το αντικείμενο μιας βιοπολιτικής που τον ταΐζει καθημερινά με μπιζέλια για λίγα κέρματα, πείραμα σε ένα εργαστήριο καταπίεσης. Ο Ξένος, ο χωρίς, ο Άλλος.

Η ανάγνωση του Βούτσεκ από την ομάδα Σημείο Μηδέν, γίνεται ερώτηση για τον καταπιεσμένο, με όση διαχρονικότητα και όση επικαιρότητα μπορεί να κουβαλά αυτή η στάση.